

Motion till riksdagen 2023/24:2479

av **Daniel Bäckström m.fl. (C)**

Livskraftiga gröna och blå näringar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka gårdarnas beredskap för kris och krig och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det tidigare vallstödet i någon form och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda jordbrukets klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att välkomna ytterligare försök med och studier om virtuella stängsel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra tillgången till veterinärer för lantbrukets djur och stora djur på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla det förebyggande arbetet mot smittsamma djursjukdomar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en snabb hantering vid utbrott av smittsamma djursjukdomar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa nationella bestämmelser gällande ursprungsinformation för kött på restaurang och i offentliga kök och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Livsmedelsverket ska bli bättre på att integrera ett småföretagarperspektiv i sitt arbete och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning av alkohol och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vårda redan skyddad skog bättre för att stärka den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skogsbudgeten i syfte att värna äganderätten och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tillägg i jordförvärvslagen som begränsar möjligheten att testamentera bort jord- och skogsmark till juridiska personer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka statliga marker som kan avyttras i mindre poster för att stärka det enskilda ägandet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bolags möjligheter att köpa enskilt ägd mark när reservat bildas på deras mark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda avverkningsanmälan's framtida roll och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör förtydliga att nationellt fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör förtydliga att det är staten som bär huvudansvaret för att utreda om det finns skyddade arter i ett område och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett långsiktigt hållbart fiske genom att minska och förändra EU:s fiskekvoter så att de får större säkerhetsmarginaler och tar fler hänsyn än i dag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta ytterligare åtgärder för att få ned hanteringskostnaderna för fällda sälar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla former av gårdsbaserat vattenbruk och gårdsbaserad fisketurism ska kunna undantas från strandskyddsreglerna och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka ansträngningarna för att belysa och hantera problematiken med förlorade fiskeredskap, s.k. spökgarn, och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en moderniserad klövviltsförvaltning där dagens älgförvaltningssystem görs om till en flerartsförvaltning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över jaktlagstiftningen i sin helhet för att möjliggöra verk samma bestämmelser som hindrar eller förebygger viltskador, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring av den vitkinkade gåsens klassning på EU-nivå samt om att det bör vidtas ytterligare åtgärder för att minska artens skador och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att flytta vargen från art- och habitatdirektivets bilaga 4 till bilaga 5 och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för 2013 års riksdagsbeslut om vargstammens referensnivåer och att det bör ligga i det nedre spannet om 170 individer och tillkännager detta för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de som söker och utför skyddsjakt måste kunna sekretesskyddas och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att legalisera långtidsförvaring av jaktvapen på tredje parts adress och tillkännager detta för regeringen.

Konkurrenskraftigt jordbruk

För att svenskt jordbruk ska kunna utvecklas långsiktigt och leverera alla de positiva saker som vi förknippar med svenskt jordbruk, så behöver företagen vara lönsamma och konkurrenskraftiga. Ett långsiktigt konkurrenskraftigt jordbruk är också avgörande för att stärka den svenska beredskapen i kris. Då behöver regeringen prioritera förslag som sänker företagens kostnader och minskar deras administrativa bördor. Myndigheterna måste tydligare bidra till målen i den nationella livsmedelsstrategin om att produktionen ska öka. Sedan det övergripande målet i den nationella livsmedelsstrategin antogs av riksdagen 2017 har det blivit tydligare för myndigheterna att de ska prioritera svensk matproduktion, men fortfarande brister arbetet hos många myndigheter. Livsmedelsstrategin är just nu föremål för en revidering, vilket välkomnas av Centerpartiet, men det får inte bli en ursäkt för att vänta med nödvändiga reformer.

Stärkt livsmedelsberedskap

Stärkt konkurrenskraft och ökad självförsörjning av livsmedel är viktiga beståndsdelar i att stärka svensk livsmedelsberedskap, men inte de enda. I en kris- eller krigssituation räcker det inte att vi kan producera mycket mat, om vi inte samtidigt kan säkra jordbrukets transporter, tillgången på diesel, gödsel, utsäde, växtskyddsmedel reservdelar, kompetens o.s.v. Hela livsmedelskedjan måste fungera för att maten ska hamna på tallriken. För att stärka motståndskraften inom primärproduktionen vill Centerpartiet att det snarast ska tas initiativ för att stärka gårdarnas beredskap genom ökad kunskap och rådgivning om säkerhet och beredskap. I Centerpartiets partimotion *Livskraft och framtidstro i Sveriges landsbygder* går det att ta del av fler förslag för att stärka Sveriges försörjningsförmåga.

Återinfört vallstöd

Stöden i den gemensamma jordbrukspolitiken spelar en viktig roll för utvecklingen inom svenskt jordbruk och bidrar till såväl miljömålen som en ökad livsmedelsproduktion. När S-regeringen i december 2021 lämnade över den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 till EU-kommissionen valde den att inte ta med vallstödet som en åtgärd i planen. Det beslutet är Centerpartiet kritiskt till. Odling av vall, framför allt i slättbygd, har flera stora miljö- och klimatfördelar. Förbättrad markstruktur, kolinlagring, minskat växtnäringsläckage och en ogräs-sanerande effekt är några exempel. Centerpartiet anser att regeringen bör återinföra vallstödet i någon form.

Jordbrukets klimatanpassning

Det behöver även övervägas insatser för att rusta svenska lantbruksföretag mot klimatförändringarna. Med ökat extremväder följer ökade risker med torka och foderbrist, översvämningar som förstör grödor och bete, stora bränder och nya djursjukdomar. Det är mindre kostsamt för samhället och lantbruksföretagen att hantera dessa kostnader nu än i framtiden. Trots det är investeringsbehoven redan i dag enorma. Lantbrukarnas Riksförbund har uppskattat att det enbart för att klara jordbrukets vattenförsörjning kommer att behöva investeras drygt 10 miljarder kronor i fler bevattningsdammar fram till 2050.

Djurskydd och djurhälsa

Centerpartiet vill att Sverige fortsätter att verka för ett starkt djurskydd på nationell och internationell nivå. Djurskyddet ska bidra till att djuren är friska, har det bra och kan bete sig så naturligt som möjligt. Partistyrelsen ser flera utmaningar med dagens djurskydd. Det gäller inte minst bristerna inom djursjukvården samt utmaningarna med att åstadkomma mer likvärdiga djurskyddskontroller. På smådjursidan har smugglingen av djur, framför allt hundar, blivit ett allt större problem på senare år. Det kräver krafttag från regeringen.

Virtuella stängsel

Genom forskning och utveckling kan vi främja utvecklingen av en ekologiskt, ekonomiskt och socialt uthållig husdjursproduktion. Stora förhoppningar sätts till nya tekniker och innovationer. Bl.a. sätts förhoppningar till att virtuella stängsel ska komma på bred front de kommande åren som ska åstadkomma en väsentligt enklare och mer flexibel svensk betesdrift. Det vore positivt både för lantbruksföretagen och den biologiska mångfalden. Centerpartiet anser att regeringen bör främja ytterligare forskning och studier som kan fastställa att stängslen klarar kraven i svensk djurskyddslagstiftning.

Veterinärbristen

Under en längre tid har det varit brist på veterinärer och djursjukskötare i Sverige. Bristen på utbildad personal är särskilt allvarlig när det gäller tillgången till veterinärer för lantbrukets djur och stora djur på landsbygden. Den nya och växande marknaden för smådjurskliniker har inneburit en ännu högre konkurrens om de befintliga veterinärerna. Det har i sin tur inte underlättats av att det funnits stora brister inom distriktsveterinärerna, som ska säkerställa veterinär service i hela landet.

Veterinärbristen drabbar inte bara yrkesgruppen veterinärer och djur i behov av vård, utan också allmänheten i form av försämrat smittskydd, och sämre förutsättningar att producera mat. Den ökar också sårbarheten vid kris och krig.

I budgeten för 2022 tog regeringen beslut att bygga ut antalet platser på landets veterinär- och djursjukskötarutbildningar. Beslutet var välkommet men kom sent och bidrar inte till att mildra de närmaste årens kompetensbrist. För det krävs att regeringen

genomför ett antal förenklingar och förändringar i gällande regelverk. Centerpartiet vill bl.a. se snabbare handläggning för utländska veterinärer att få svensk legitimation, att det ska bli tillåtet med journalföring på engelska samt att det skapas förutsättningar för djurvårdare att fortsätta avlasta djurhälsopersonalen. Det behövs även särskilda insatser för att öka andelen veterinärer som vill arbeta med lantbruksdjur. Arbetslivserfarenhet eller tidigare studier inom lantbrukets djur bör vara meriterande vid ansökan till veterinärutbildningen och det bör även införas krav på att alla som utbildar sig till veterinärer ska göra praktik på både små- och lantbruksdjur.

Arbetet med att förhindra smittspridning hos djur

I Sverige kan vi vara stolta över ett gott djurhälsoläge. Många av de smittämnen som finns i andra länder förekommer inte alls eller i mycket begränsad omfattning hos djur i Sverige. En väl utvecklad samverkan mellan näringen och myndigheter brukar lyftas fram som en framgångsfaktor i detta. Samtidigt finns det utmaningar. Besättningarna blir allt större och i en globaliserad värld är det svårt att undvika smittor från andra länder att nå Sverige. Det har bidragit till att statens kostnader för utbetalade ersättningar har skenat på senare år.

Djursjukdomsutbrott av salmonella och fågelinfluensa m.m. har inte bara blivit en ekonomisk börda för staten. Det är också ett stort slag för berörda lantbrukare och innebär stora livsmedelsförluster. Enbart avlivningarna p.g.a. salmonella hos nöt, gris och fjäderfä 2020–juni 2022 motsvarar enligt Jordbruksverket 15 miljoner matportioner kött. Det visar hur viktigt det är att Sverige fortsätter att arbeta förebyggande med smittspridningen hos djur. Det kan kräva mer ekonomiska resurser, att samverkan mellan näringen och myndigheterna utvecklas ännu mer och att vi blir bättre på att ta tillvara ny kunskap och teknik för att förhindra smittspridning.

I september 2023 upptäcktes fall av afrikansk svinpest i Fagerstatrakten, Västmanland. Ett stort område fick stängas av och de grisgårdar som fanns i området tvingades att nödslakta sina grisar i förebyggande syfte. Förutom grisgårdarna drabbades även allmänheten, som fick sin rörlighet begränsad samt andra lantbruk, skogs- och besöksnäringen m.m. Utbrottet visar på behovet av en skyndsam hantering i dessa situationer. En brist som bl.a. identifierades i samband med svinpestutbrottet var att det saknades riktlinjer om vilka ersättningsprinciper som gäller för drabbade jord- och skogsbruk utan djur samt att det saknades besked om hur ersättningen skulle se ut till de jägare som deltog i smittskyddsarbetet. Dessa rutiner behöver bli tydligare inför framtida utbrott för att möjliggöra en snabbare hantering från myndigheterna.

Livsmedel

Den svenska matens kvaliteter gör att många konsumenter i dag aktivt söker efter svenska matvaror i butiken och det är i dag relativt enkelt att på förpackningar och skyltar se var maten kommer ifrån. Alla frivilliga märkningar som kan underlätta för konsumenter att göra medvetna val välkomnas av Centerpartiet.

Ursprungsmärkning av mat

På restauranger och i offentliga kök är däremot informationen om var maten är producerad mer svåråtkomlig och det har tyvärr inte skett någon förbättring över tid. Därför vill Centerpartiet att det ska införas nationella bestämmelser gällande ursprungsinformation för kött på restaurang och i offentliga kök. För att ett sådant förslag om nationella bestämmelser ska kunna genomföras behöver utformningen ske på ett sätt som inte skapar onödig administration för företagen. EU tillåter i dag ursprungsmärkning på restauranger och offentliga kök ifall landet kan visa på samband mellan kvalitet och ursprung. Under januariavtalet påbörjades en dialog med kommissionen om det, men den dialogen avbröts strax efter att nuvarande regering tillträtt. Utsikterna att få igenom en ursprungsmärkning på restauranger och i offentliga kök borde vara relativt goda. Både Frankrike och Finland har infört liknande regelverk.

Livsmedelskontroll

Livsmedelsverket har arbetat fram en ny tillsynsmodell för livsmedel som ska träda i kraft 2024. Den bygger på en klassifikation av enheterna utifrån risk för avvikelser och baserar avgifterna på denna. Ett poängsystem där fler riskpoäng ger en ökad kontroll och en högre avgift. Modellen riskerar att leda till att små livsmedelsproducenter, styckerier, charkuterier och mejerier drabbas av kraftigt höjda avgifter. Centerpartiet anser att det står i strid såväl med ambitionerna i livsmedelsstrategin som arbetet med att stärka Sveriges livsmedelsberedskap. Livsmedelsverkets tillsynsmodell måste därför få ett tydligare småföretagarperspektiv. Centerpartiet anser generellt att Livsmedelsverket behöver bli bättre på att integrera småföretagarperspektivet i sitt arbete. Regelverk, kontroller och avgifter måste bli enklare för företagen att förstå och förutse samt bli mer proportionerliga till företagets storlek, omsättning och typ av verksamhet.

Gårdsförsäljning

Centerpartiet har under många år drivit frågan att lokala producenter av öl, vin och andra alkoholhaltiga drycker ska ges möjlighet att sälja en mindre volym till besökare i samband med visning, provsmakning eller övernattnings. I december 2021 presenterades en utredning som visar att gårdsförsäljning inte äventyrar folkhälsan, att det är förenligt med EU-lagstiftning och att Systembolagets monopol inte hotas. Nu är det på tiden att gårdsförsäljning blir verklighet i linje med utredningens förslag. Gårdsförsäljning är ett sätt att stärka besöksnäringen och måltidsturism i hela landet. Det är också ett sätt att utveckla Sverige som mat- och dryckesproducerande land. Sverige är det enda landet i EU där gårdsförsäljning av vin och öl inte är tillåtet. Regeringen har aviserat att en lagändring kan äga rum tidigast 2025. Centerpartiet anser att det är ett otillfredsställande besked och att det borde gå att tillåta gårdsförsäljning tidigare än så. Senast 2024 bör lagstiftningen vara på plats.

Skog

Sveriges landyta täcks till 70 procent av skog i någon form. Att detaljreglera användningen av all skogsmark är varken önskvärt eller görbart. En politik som bygger på frihet under ansvar, med enkla men tydliga regler, är därför det bästa. Så åstadkommer vi ett hållbart skogsbruk som klarar av att balansera miljö-, klimat- och produktionsintressena.

Centerpartiet vill se en skogspolitik som utgår ifrån en stark ägande- och brukanderätt och som bygger vidare på de positiva trenderna med dagens skogspolitik. Sedan nuvarande skogslagstiftning infördes i början av 1990-talet har mycket blivit bättre och den absoluta merparten av landets över 300 000 skogsägare tar ett stort ansvar för att skogen ska finnas kvar och skötas på ett bra sätt.

Effektivt skydd som värnar äganderätten

När Centerpartiet ställde sig bakom januariavtalet 2019 var äganderätten för skogen en central del i överenskommelsen. Efter flera års försummelse av tidigare regeringar fanns det behov av att tydliggöra på vilka äganderättsliga grunder svenskt skogsbruk skulle vila. Därför stoppades den rättsosäkra nyckelbiotopsinventeringen och därför förtydligades även rätten till ersättning vid nekat avverkningsstillstånd i fjällnära skog.

Den inriktningsproposition (prop. 2021/22:58) som beslutades av riksdagen i början av 2022 hade som inriktning att formellt skydd av skog som huvudregel ska vara frivilligt för markägaren och att det ska bli mer restriktivt för staten att tvinga någon att avsäga sig rätten att bruka sin mark.

Sedan regeringen tillträdde har den gjort stora budgetneddragningar inom skogs- och naturvårdspolitikerna, för att sedan återföra en del medel i 2024 års budgetproposition. Centerpartiet befarar att denna brist på långsiktighet försämrar myndigheternas förmåga att bedriva ett effektivt arbete. Det hotar samtidigt att försämra allmänhetens tillgång till natur eller gå ut över bekämpandet av invasiva arter och granbarkborre. Dessutom räcker inte pengarna för de skyddade områden som är i behov av aktiv skötsel som efterliknar naturliga störningar för att naturvärden bäst ska kunna bevaras.

Det är även beklagligt att regeringen inte har möjlighet att prioritera frivilligt formellt skydd på markägarens initiativ på det sätt som var avsikten med den senaste skogspropositionen. Ännu mer beklagligt är när markägare nekas åtgärder med hänvisning till miljöbalken och artskyddsförordningen och går miste om ersättning p.g.a. budgetbrist. Det är inte värdigt en regering som säger sig värna en stark äganderätt.

Levande familjeskogsbruk

Centerpartiet värnar svenskt skogsbruk och i synnerhet det svenska familjeskogsbruket. Med familjeskogsbruket följer en mångfald i brukandet och en anpassningsförmåga som tjänar skogen och det omgivande samhället väl. Därför är vi måna om att ägarbalansen mellan enskilt ägd mark och mark som ägs av skogsbolag, kyrkan eller staten etc. inte ska förändras över tid, så att den enskilt ägda marken minskar. På uppmaning från Sveriges länsstyrelser vill Centerpartiet att det införs ett tillägg i jordförvärvslagen som begränsar möjligheten att testamentera bort jord- och skogsmark till juridiska personer.

Med nuvarande lagstiftning går det att runda lagstiftningens intentioner, något som har gått upp för alltfler. Det är viktigt att regeringen skyndsamt ser över kryphålet i jordförvärvslagen innan konsekvenserna av att inte göra det blir för stora.

Den svenska staten äger mycket skog och bör alltså kunna vara en stor markägare eftersom många markinnehav bottnar i ett tydligt allmänintresse. I de fall det inte finns något tydligt allmänintresse anser Centerpartiet dock att staten bör avyttra sin mark i mindre poster i syfte att stärka det enskilda ägandet. Vi vill att regeringen utreder vilka statliga marker som kan bli föremål för försäljning. Framför allt berör det statliga Sveaskog, som är Sveriges största skogsägare och som äger över tre miljoner hektar produktiv skogsmark med huvuddelen i norra delen av landet, men det kan även beröra vissa myndigheters skogsinnehav. Direktiven till utredningen behöver även omfatta en översyn av Sveaskogs och skogsbolagens möjligheter att köpa enskilt ägd mark när reservat bildas på skogsbolagens mark, så att bolagen inte utökar sin andel av den brukningsbara skogen och successivt leder till att enskilda får en svagare ställning på virkesmarknaden.

Artskydd

Hur artskyddet och den svenska artskyddslagstiftningen ska förenas med ett levande svenskt skogsbruk har länge debatterats. En liten förbättring av regelverken skedde 2022 när artskyddsförordningen förtydligades avseende hur fåglar är fridlysta, men fortfarande återstår mycket för regeringen att ta tag i. Om den inte gör det riskerar konflikterna i den svenska skogen att eskalera. Det vore olyckligt för Sverige, som är så beroende av sin skogsnäring och där många svenskar trots allt förenas i sin kärlek till skogen och naturen.

En anledning till att artskyddsbestämmelserna varit så omdebatterade på senare år är att förekomsten av arter som regleras av lagstiftningen är så hög. Det mest kända exemplet är orkidén knärot som förekommer på miljontals platser. Successivt har knärot och andra arter fått en allt mer begränsande effekt på svenskt skogsbruk, trots att det inte har skett några förändringar i lagstiftningen på senare år och trots att pågående markanvändning alltså är grundlagsskyddad. Förändringarna har konkret yttrat sig så att myndigheterna allt mer börjat behandla avverkningsanmälningar som att de vore tillståndspliktiga. Det har medfört en mängd rättstvister och fått till följd att skogsägare fått orimliga krav på sig att genomföra omfattande utredningar och inventeringar. Den här förskjutningen har sedan utnyttjats av aktivister som sett en chans att stoppa avverkningar med nuvarande artskyddsbestämmelser samt genom att sätta i system att överklaga avverkningsanmälningar. Skogsstyrelsen har noterat en snabb ökning av antalet ärenden där information kommer in från externa aktörer och även en snabb ökning av antalet ärenden som är föremål för prövning i domstol. Den här utvecklingen behöver brytas och regeringen behöver därför snarast gå till botten med problemen och gå vidare med de tillkännagivanden och förtydliganden som riksdagen fattade beslut om 2022:

- Att nationella fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk.
- Att markägare ska kunna få ersättning vid ett förbud att bruka marken med hänvisning till artskyddet.
- Att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägare.

Regeringen behöver även se över hur dagens system med avverkningsanmälan ska fungera i framtiden. Skogsstyrelsen har deklarerat att de vill ersätta dagens system där myndigheten granskar varje enskild avverkning med en övergripande systemtillsyn. Det skulle enligt myndigheten väsentligt förenkla myndighetens arbete. Samtidigt varnar skogsägare för att det skulle leda till en ökad osäkerhet och ökade administrativa bördor hos företagen. Det finns även förslag på att förändra avverkningsanmälan istället för att avskaffa den. Allt detta skulle behöva analyseras djupare.

Fiske

Östersjön och Västerhavet, Sveriges två närmaste hav, mår inte bra. De utsätts årligen för stora påfrestningar i form av utsläpp av miljögifter, marint skräp och övergödande ämnen. Det som en gång var levande ekosystem med stora fiskbestånd har börjat ersättas av döda havsbottnar, giftiga algbloomningar, plaster och en utarmad biologisk mångfald. För att motverka en fullständig ekologisk kollaps och istället börja återställa förutsättningar för livet i haven måste vi agera. En förändrad fiskeripolitik är en del i detta. Fisket behöver vara hållbart. Det är en överlevnadsfråga inte bara för våra fiskbestånd och hav utan också för vår fiskerinäring och våra kustsamhällen på längre sikt.

EU:s fiskekvoter

Fiskeripolitiken regleras i hög utsträckning av politiska beslut på EU-nivå. Många vatten gränsar till många stater och gränsöverskridande samarbete är därför en förutsättning för att kunna bedriva en effektiv fiskeförvaltning. Sverige måste fortsätta driva på för att de fiskekvoter som bestäms av EU ska vara långsiktigt hållbara och att EU varken i sina egna vatten eller i andra vatten i världen bidrar till utfiskning och urholkning av ekosystemen.

Centerpartiet vill utveckla det kvotsystem som i dag används inom EU för att fastställa hur mycket som får fiskas. De råd om kvoter som används bygger på uppskattningar om vad som är havens maximalt hållbara avkastning (MSY), men enligt många bedömare är uppskattningarna alltför svaga och osäkra. För Östersjön exempelvis skulle det sannolikt behövas en mycket större säkerhetsmarginal som inte bara fokuserar på fiskarnas biomassa utan även tar hänsyn till fiskarnas faktiska storlek, ålder, reproduktionsförmågan, Östersjöns mående etc. Med en bättre uppskattning av fiskmängden kan vi åstadkomma ett mer hållbart fiske som förhoppningsvis kan ge möjlighet till större uttag över tid. Detta är något som Sverige bör driva på EU-nivå.

Tillfälligt stopp för pelagisk industritrålning av sill/strömning

Östersjöns bestånd av stor sill och strömning har minskat påtagligt de senaste åren, vilket har medfört att även fångsterna från kustfisket och det regionala fisket minskat kraftigt. Ett skäl till att utvecklingen ser ut som den gör är det ökade storskaliga trålfiske som bedrivits i Östersjön de senaste decennierna. Dessa båtar använder sina fångster framför allt för framställning av fiskmjöl och fiskolja och brukar benämnas

industritrålare. För att stävja industritrålningens påverkan på Östersjöns sill- och strömmingsbestånd uppmanade riksdagen regeringen 2021 att flytta ut trålgränsen, från fyra till tolv sjömil för stora trålare (båtar över 24 m). Ett arbete har sedan påbörjats hos Havs- och vattenmyndigheten med ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön. Dock beräknas arbetet behöva pågå i flera år innan utvärdering och förslag på förvaltningsåtgärder kan bli aktuellt. Givet det akuta läge som det svenska kustfisket och regionala fisket av sill/strömming i Östersjön befinner sig i, så anser Centerpartiet att regeringen under tiden bör verka för ett tillfälligt stopp av allt uttag av sill/strömming med pelagisk industritrålning ur svenska fiskevatten för att värna det svenska yrkesfisket på längre sikt. Ett nationellt beslut om utflyttning av trålgränsen eller ett nationellt beslut om tillfälligt stopp av pelagisk industritrålning av sill/strömming ur svenska fiskevatten skulle enbart gälla svenskt fiske, och inte det fiske våra grannländer bedriver in till fyra sjömil. Centerpartiet ser därför behov av en överenskommelse mellan berörda länder för att regleringarna ska få önskad effekt. Det kommer även att behövas åtgärder för omställning.

Förbud mot bottentrålning

Bottentrål är en omdiskuterad fiskemetod som används efter fisk och skaldjur som lever på eller nära havsbotten. Eftersom bottentrålen dras längs med botten har den en fysisk påverkan på känsliga bottenlevande organismer, och i studier av trålpåverkade bottnar ser man en lägre artrikedom i områden som trålas mycket. Centerpartiet vill därför se strängare tag mot bottentrålning i samtliga svenska vatten genom ökade insatser för yrkesfiskare att ställa om till mer skonsamma fiskeredskap. Inom ramen för januariavtalet togs det fram en utredning med uppdrag att föreslå hur ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden med möjligheter till begränsade undantag kan genomföras innanför den s.k. trålgränsen. Den utredningen bör regeringen i närtid kunna gå vidare med samtidigt som vi värnar den samförvaltning som etablerats längs västkusten.

Åtgärder mot skador från säl och skarv

Det hållbara yrkesfisket bidrar till levande kust- och insjösamhällen, jobb och en växande besöksnäring. För att andelen fisk som går till humankonsumtion ska öka behöver flera saker sammanfalla. En faktor som ofta lyfts fram av fiskenäringen själva är att minska de skador som säl och skarv orsakar. När det gäller säl kan Naturvårdsverket sedan en tid besluta om licensjakt på gråsäl och knobbsäl. Problemet är att jakten är väldigt tidskrävande och förenad med kostnader för den enskilde jägaren. På grund av EU-regler kan inte en jägare heller sälja sälskinn eller -kött, vilket Centerpartiet länge kritiserat och vill förändra. Tills det är möjligt anser Centerpartiet att det är motiverat med ytterligare åtgärder för att få ned hanteringskostnaderna för fällda sälar. De alternativ som i dag står till buds är otillräckliga.

Vattenbruk

Vattenbruk, både på land och i havet, har en stor potential när det kommer till att skapa jobb och tillväxt i hela landet. Vattenbruket kan dessutom substantiellt öka den svenska livsmedelsförsörjningen och göra det på ett klimatsmart sätt. Tyvärr hämmas många företag av regelverk och tillståndprocesser som gör det dyrt, osäkert och komplicerat att starta vattenbruk i Sverige. Centerpartiet verkar för att regelverken ska bli bättre anpassade till vattenbruksnäringens förutsättningar och att det ska finnas medel till forskning, innovationer och investeringar.

Strandskyddslagstiftning är ett exempel på hur svenskt vattenbruk motarbetas av gällande regelverk. Där klassas ostronskörd som en areell näring vilket innebär en avsevärd förenkling då den kan undantas från strandskyddsreglerna. Däremot jämföras musselodling med fiskodling som kräver dispens och en omfattande tillståndprocess för den enskilde näringsidkaren. Centerpartiet vill att alla former av gårdsbaserat vattenbruk och gårdsbaserad fisketurism ska kunna undantas från strandskyddsreglerna. Att samtidsanpassa och modernisera regelverket kring de areella näringarna måste vara en prioriterad fråga för regeringen.

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet

Det svenska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 är en del av genomförandet av EU:s gemensamma havs- och fiskeripolitik och syftar till att främja ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk i Sverige. Programmet innehåller stöd till projekt och investeringar som kan sökas av till exempel yrkesfiskare, vattenbruksföretag, universitet, branschorganisationer och myndigheter. Centerpartiet välkomnar ökade ansträngningar inom programmet för att belysa och hantera problematiken med förlorade fiskeredskap, s.k. spökgarn, som finns i haven och som bryts ned väldigt långsamt. Dessa lämpar sig inte minst väl för det småskaliga kustfisket med sin särskilda kompetens och fartyg väl lämpade för insamling av förlorade fiskeredskap.

Jakt och viltvård

Jakt tillhör för många svenskar livets stora glädjeämnen. Det är förknippat med så mycket: spänning, gemenskap, nyttigt och klimatsmart kött, naturupplevelser m.m. Den absoluta majoriteten av alla jägare känner ett ansvar gentemot sin omgivning och viltet. Det visade sig inte minst i samband med utbrottet av afrikansk svinpest i september 2023 där jägarna tidigt spelade en central roll. Utan den jakt och viltvård som jägarna bedriver skulle vi ha betydligt sämre kontroll på våra viltstammar och deras påverkan på jord- och skogsbruket; den biologiska mångfalden skulle försämrats och antalet trafikolyckor, stopp och störningar i tågtrafiken skulle öka.

Älgförvaltningen

Älgjakten är den jaktform som många svenska jägare håller allra högst. Utvecklingen för älgstammen oroar många jägare och i delar av Sverige finns det inte tillräckligt med

älg för att det ska kunna bli någon jakt. Älgstammen hämmas av flera faktorer. Omfattningen på jakten, högt rovdjurstryck och inte minst foderbrist påverkar utvecklingen. Foderbristen beror delvis på den ökande konkurrensen om foder från dovhjort, kronhjort och rådjur. På denna punkt har inte nuvarande älgförvaltningssystem hängt med och Centerpartiet anser därför att regeringen ska verka för en moderniserad klövviltsförvaltning där övriga hjorddjur inkluderas i en flerartsförvaltning. Det skulle bidra till en mer balanserad älgstam av hög kvalitet och med friska djur.

Viltskador

Centerpartiet anser sedan flera år tillbaka att det ska göras en översyn av jaktlagen. Även riksdagen har ställt sig bakom en sådan översyn och beslutat om ett tillkännagivande till regeringen. Samtliga nuvarande regeringspartier stod bakom det, men inga initiativ har ännu tagits av sittande regering. Centerpartiet anser att det är hög tid att jaktlagsutredningen tillsätts. Under en längre tid har det stått klart att nuvarande jaktlag inte fungerar så väl som den borde. Nuvarande jaktlag utgår från förhållanden som rådde 1987, när lagstiftningen antogs. Då var stammarna svaga och i behov av en aktsam vård. I dag är utmaningarna ofta det omvända, med för stora stammar som drabbar oss alla, men framför allt markägare och trafikanter.

Skador från stora fåglar, såsom gäss, tranor och sångsvan, är ett exempel på skador som har ökat dramatiskt de senaste åren. Risken är stor att situationen förvärras ytterligare om inte kraftfulla åtgärder genast sätts in. Ett problem i sammanhanget är att den vanligt förekommande vitkindade gåsen skyddas av EU:s fågeldirektiv. Den klassningen gäller trots att populationerna av vitkindad gås ökat väldigt snabbt på senare år. Centerpartiet vill se en förändring av den vitkindade gåsens klassning på EU-nivå samt att regeringen generellt tar initiativ för att minska de stora fåglarnas skadeverkningar.

Rovdjur

I dag har Sveriges samtliga fem stora rovdjur – björn, varg, lodjur, järv och kungsörn – gynnsam bevarandestatus. Det är positivt. Centerpartiet vill se livskraftiga rovdjurstammar av samtliga dessa arter i Sverige. Samtidigt behöver rovdjurspolitiken ta större hänsyn till de människor som bor och verkar i områden där det finns rovdjur. Konflikterna kring rovdjurspolitiken har genom åren varit många och framför allt har de rört vargstammen.

I dag regleras den svenska vargförvaltningen i hög grad av att EU listar den svenska vargstammen som strikt skyddad i art- och habitatdirektivet. Centerpartiet menar att det är en felaktig klassificering. Bevarandestatusen för varg i Sverige är i dag så stabil att arten bör kunna flyttas från art- och habitatdirektivets bilaga 4 till bilaga 5. Där skulle vargen fortsatt vara skyddad men möjligheten att vidta åtgärder i Sverige, till exempel skydds jakt, skulle öka.

Riksdagen beslutade 2013 att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 170–270 individer för att uppnå minsta livskraftiga population. Trots det ser vi i dag en vargstam som är betydligt större än så. Det har resulterat i omfattande varg-angrepp i delar av Sverige och skadar förtroendet för politiken. 2022 ställde sig Centerpartiet bakom ett tillkännagivande till regeringen, som betonade att det är viktigt att

riksdagens beslut om vargstammens storlek efterlevs i praktiken och att riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska ligga till grund för Sveriges förvaltning av varg. Under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, ansågs referensvärdet behöva ligga i det nedre spannet om 170 individer. Centerpartiet anser att regeringen snarast bör verka för att tillkännagivandet genomförs.

När angrepp sker trots förebyggande åtgärder ska skydds jakt kunna genomföras. Centerpartiet driver sedan flera år tillbaka flera förslag för att åstadkomma en effektivare och snabbare skydds jakt på rovdjur. Det har bl.a. resulterat i tillkännagivanden till regeringen, som riksdagen fattade beslut om 2020. Ett exempel på en fråga kopplad till skydds jakt, som är prioriterad för Centerpartiet, är att de som söker och utför skydds jakt måste kunna sekretesskyddas eftersom de utsätts för hot och våld.

För att minska koncentrationen av rovdjur i det mellansvenska förvaltningsområdet vill Centerpartiet se en ökad fördelning av vargstammen i Sverige (utanför den alpina regionen och Gotlands län). Vi vill även att det ska gå att besluta om regionala förvaltningsplaner för att reglera antalet vargar på regional nivå. Sedan länge driver Centerpartiet även frågan om en ökad gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen. Det är enligt Centerpartiet en naturlig utgångspunkt givet att den svenska vargpopulationen ständigt rör sig över gränsen mellan Norge och Sverige.

Förvaring av jaktvapen

Centerpartiet vill legalisera långtidsförvaring av jaktvapen på tredje parts adress. Samtidigt får det inte gå ut över de legala vapen som finns i vårt samhälle och som handhas ansvarsfullt av bland annat våra jägare. Dagens regelverk är alltför rigida och behöver bli mer flexibla. Det har blivit allt vanligare att jägare är folkbokförda på en annan adress än där jaktmarkerna finns. Det gör det besvärligt för många att transportera sina vapen till och från jakten, och de möjligheter till undantag som finns är långtifrån tillräckliga. Centerpartiet ifrågasätter dessutom om dagens regelverk är att föredra utifrån ett säkerhetsperspektiv då det är bättre att vapen inte transporteras i onödan i offentliga rum såsom i kollektivtrafiken.

Daniel Bäckström (C)

Stina Larsson (C)

Anders Karlsson (C)

Alireza Akhondi (C)

Helena Lindahl (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Rickard Nordin (C)

Martin Ådahl (C)

Ulrika Heie (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Anders Ådahl (C)